

Gatuförsäljare med egen fackförening

En av följderna av den nyliberala globaliseringen har varit ett ständigt ökande antal arbetslösa. Samma tendens finns i många länder, även vårt eget Sverige. Fortfarande har vi här hemma ett relativt fungerande socialt nätverk som något motverkar en utslagning av de arbetslösa. Detta nätverk finns ej i de fattiga länderna.

Arbetarna i den inofficiella sektorn är de som bäst visat hur man kan göra ett aktivt motstånd", säger Adrián Martínez, koordinator för *Trabajadores por Cuenta Propia* (Arbetande för egen räkning).

Den inofficiella sektorn har ökat i hela Nicaragua de senaste 15 åren. Bara i Managua lever 70 000 personer på att växla dollar, tvätta bilar, sälja vid trafikljusen etc. Bland dessa personer finns många akademiker, särskilt de som växlar pengar eller säljer lotter. De flesta blev friställda då statsapparaten minskades efter 1990 eller avskedades av politiska skäl. Andra har kommit från landsbygden för att söka sig en utkomstmöjlighet. Det visade sig

vars svårare än de trodde, och den enda utvägen blev gatuförsäljning. En stor del är också analfabeter, 36 procent i genomsnitt, men bra mycket högre för kvinnorna.

– Den låga utbildningsnivån är en av våra svårigheter för att organisera denna sektor, hävdar Adrián Martínez.

Klappjakt på gatuförsäljare

Då den kände och omtyckte polischefen Cristian Munguía mördades i sin bil 2002 blev det klappjakt på gatuförsäljare eftersom man involverat ett par av dessa i brottet. *Frente Nacional de los Trabajadores* (FNT, motsvarig-

FACKEN I NICARAGUA

FNT består av åtta fackföreningscentraler som tillsammans har 141 000 medlemmar. Några av fack är: CGT-ANDEN (lärare), CST-José Benito Escobar, FETSALUD (hälsovård) och UNEN (tjänstemän).

FNT bildades 1996. Ledarna är sandinister, men i facken finns medlemmar från alla partier. Ordförande är Gustavo Porras, även riksdagsledamot för FSLN.

heten till LO) tog på sig uppgiften att starta processen att organisera personer som arbetar "för egen räkning" (*por cuenta propia*). Denna särskilda fackföreningscentraler målsättning är att höja medlemmarnas självaktning, minska fattigdomen, öka kommunernas intäkter, befrämja jämställdhet mellan könen samt bidra till arbetarnas aktiva deltagande i diskussionerna kring landets ekonomiska och sociala utvecklingsplaner. Man vill även bekämpa brottsligheten och öka säkerheten på offentliga platser. Gatuförsäljare tas ofta för tjuvar och bedragare, och man vill visa att den bilden är felaktig genom att organisera arbetarna och öka hygien.

Till dags dato har man lyckats bilda 34 specialfackföreningar, medlemmar i centralen, med tillsammans 7 402 medlemmar. En stor del av dessa är män, men många lotteriförsäljare och växlare är kvinnor. De flesta finns i Managua, men en del intressanta exempel från andra städer finns också: cykeltaxiförarna i Somotillo (366 medlemmar), motorcykeltaxiförarna i Ticuantepe (27 medlemmar) och *carretoneros* (handkärreförare) i Ciudad Sandino (360 medlemmar). I Managua är bland annat försäljare vid 15 trafikljus organiserade, biltvättare vid marknaden Roberto Huembes och 256 personer som växlar dollar på gatan. Det största facket är lotteriförsäljarna, som organiserar 1 400 personer i hela landet.

Startar egen sjukkassa

Ett av många problem dessa arbetare har är att de inte är med i sjukförsäkringssystemet. Det finns en privat försäkring man kan ta inom den offentliga sjukkassan, men den är för dyr. Under februari 2004 startade ett projekt som kan lösa detta problem. Man invigde en hälsoklinik för de medlemmar som vill skriva in sig i ett nytt system. Inskriv-

"Bara i Managua lever 70 000 personer på att växla dollar, tvätta bilar, sälja vid trafikljusen etc. Bland dessa personer finns många akademiker, särskilt de som växlar pengar eller säljer lotter." På bilden: Dina som växlar pengar.

FOTO: BERIT SVENSSON H.

"Gatuförsäljarnas fackförening vill bekämpa brottsligheten och öka säkerheten på offentliga platser. Gatuförsäljare tas ofta för tjuvar och bedragare, och man vill visa att den bilden är felaktig."

FOTO: KALLE LINDBERG

ningsavgiften är motsvarande tolv dollar och månadsavgiften sex dollar. Medlemskap betyder fri sjukvård, mediciner och labbtester, EKG etc för medlemmen, maka eller make och upp till tre barn. FNT har fått stöd från FOS (en belgisk NGO) för att sätta upp kliniken och för de första månadernas utgifter. Man siktar på att få så pass många medlemmar att den kan bli självförsörjande.

Adrián Martínez berättar att det bästa stödet har medlemmarna och facket av polisen. De samarbetar mycket bra för att få ner brottsligheten och förbättra hygien på arbetsplatserna. Facken har kontakter med de kommunala myndigheterna och socialdepartementet, men känner inte att de får något stöd från dessa instanser. Medlemmarna hotas ständigt av att bli utslängda från de platser de arbetar på. De kommunala myndigheterna anser att dessa arbetare "förfular, skräpar ner och hindrar framkomligheten". Man har därför ofta möten med kommunen.

Vill avskaffa barnarbete

Centralen är medlem i Kommissionen för avskaffande av barnarbete. De har deltagit i en studie och upptäckte 53 barn vid trafikljus

som exploaterades och misshandlades av vuxna. Dessa barn är i dag borta från gatan och går i skolan, och man följer dem regelbundet. Viktigast är att medvetandegöra de vuxna arbetarna om barns rättigheter.

På frågan om organiseringen inneburit förbättringar för medlemmarna svarar Adrián att ekonomiskt sett har det inte det, men självaktningen har höjts, mobiliseringen har ökat, brottsligheten minskat och hygien förbättrats på vissa ställen.

På kort tid har stora framsteg gjorts, men FNT har inte resurser att stödja alla som skulle vilja organisera sig. Efterfrågan är enorm. Därför har processen att legalisera alla fack tagit längre tid än beräknat, men man är på god väg. Adrián, som själv varit arbetslös och i gatuförsäljningen fann en sista utväg, skulle vilja göra en socioekonomisk studie i Managua för att ha mer basinformation, men det finns inga resurser än så länge. En annan av hans drömmar är att upprätta en skola för medlemmarna, som både kan alfabetisera, ge medlemmarna basutbildning samt facklig och organisatorisk utbildning.

Berit Svensson H.

VFSN-koordinator i Managua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works 2.5 Sweden License. To view a copy of this license, visit creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/

"Andra har kommit från landsbygden för att söka sig en utkomst. Det visar sig vara svårare än de trott och den enda utvägen blev gatuförsäljning."

FOTO: SOFÍA SÁNCHEZ

SOME RIGHTS RESERVED